

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Høimesse-Psalmer til Kirkeaaets Helligdage af B. S. Ingemann

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Høimesse-Psalmer til Kirkeaaets Helligdage af B. S. Ingemann", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1825_422_3-com-root.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

oktav, oktavformat.

længsler.

tidsrum, periode.

tilbagevenden, tilbagekomst.

dvs. hellere.

verden som et blændværk; egl. verden med (dårlig) skuespilkunst eller løjer.

utvivlsomt, sikkert.

synes.

rigtigt, virkeligt.

præmie.

gode, hyggelige; også ordspil på Hans Adolph Brorsons salmesamling *Troens Rare Klenodie* (1739), hvor 'rar' betyder sjælden og kostbar.

synes.

ordsprog, jf. Mau 1879, bind 1, nr. 3.694. 'Frist' betyder forsøgt.

veje til kirken (overført betydning); egl. gangstier til kirker.

fra.

(lat.) Herre forbarm dig!; begyndelsesord og navn på første led i den katolske messe.

(lat.) Ære være (Gud) i det høje; begyndelsesordene på andet led i den katolske messe, jf. Luk 2,14.

krigstogt.

jf. Jesu forvandling af vand til vin ved brylluppet i Kana, Joh 2,1-11. 'Ad' betyder af.

således.

vanen let kan betyde lige så meget som medfødte egenskaber og tilbøjeligheder; variant af ordsprog, jf. Mau 1879, bind 2, nr. 11.139 og Grundtvig 1845, nr. 2.843.

her: små mennesker (i forhold til Gud).

se os om efter, lede efter.

stige fra jord til himmel, hvor Guds engle går op og ned, jf. 1 Mos 28,12.

skal.

(det er) ganske vist, unægteligt.

særegen; særlig.

forunderlige, underfulde.

stige (fra jord til himmel) dannet af toner; tonerække.

åndsbeslægtede.

forfædre.

i sørgeklæder; egl. iklædt groftvævet tøj og med aske på tøj eller hoved (jødisk skik).

stedet for hjertet; stedet for følelserne, livets opretholdelse.

medmindre, undtagen.

i sørgeklæder; egl. iklædt groftvævet tøj og med aske på tøj eller hoved (jødisk skik).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sammentrukket citat fra Hans Adolph Brorsons salme "Den yndigste Rose er funden" (1739), strofe 8. 'Søger' betyder søg (imperativ pluralis); 'nedrige' betyder lavtliggende eller ydmyge.

ordspil på en digters sidste værk før døden og Hans Adolph Brorsons posthume digtsamling *Svane-Sang* (1765); egl. klagende sang, som fra en døende svane.

klagende sang, som fra en døende svane; sang, der varsler undergang.

akkompagnementet eller traditionen fra David salmer (Salmernes Bog) i menighedens salmesang. På Grundtvigs tid blev kong David opfattet som forfatter af salmerne, jf. den harpe- eller citerspillende David (1 Sam 16,15-23).

digter.

bodssalmer, dvs. salmer, der betoner vigtigheden af syndserkendelse og anger, jf. Davids syv bodssalmer (Sl 6, 32, 38, 51, 102, 130 og 143) og Thomas Kingos syv pønitensesalmer i *Aandelige Siunge-Koors Første Part* (1674).

foreliggende.

dvs. citaren eller citeren.

dvs. vidjerne; de tynde, bøjelige grene.

David-agtig.

for at.

endog; selv.

tydeligt, iøjnefaldende.

åbenlyst, tydeligt.

jf. at Jesus, den "lysende morgenstjerne", har sendt sin engel for at vidne i menighederne if. Åb 22,16.

få til at stråle; oplyse.

henviser til det babyloniske fangenskab, hvorfra de fangne jøder, også kaldet judæer, kunne drage tilbage til Palæstina i 538 f.Kr.

kirke, der ligger som begravet.

allerede.

dvs. sket.

rigtigt; for alvor.

variant af Thomas Kingos påskesalme "OP Siæl, bryd Søvnens aff", strofe 3 (1689, s. 633-637). 'Har vi vundet Sag' betyder, at vi er sejherrer; 'være' betyder skal være (optativ).

verdslige; egl. omhandlende det legemlige.

føde for orme og maddiker.

opbevares.

offergave til Gud i form af salmesang.

endog.

rigtigt; for alvor.

anvendte, brugte.

ganske vist.

sikkert, uomtvisteligt.

rime digte uden betydningsfuldt indhold.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

undtagen.

her: genre navn, titel uden reelt indhold; egl. om titel, som ikke er knyttet til en persons embede, men kun til hans rang.

samling af rim eller mindre, rimede digte på vers.

kan sige (optativ).

grel, kraftig.

helt.

måske variant af talemåden "Gud giver Alle Liv og Aande og alle Ting", jf. Mau 1879, bind 1, s. 322. Talemåden er et citat fra ApG 17,25. Liv og ånd hentyder til, at Gud ved skabelsen indblæste sin ånde i mennesket, så det blev et levende væsen (jf. 1 Mos 2,7), og til Helligånden.

talemåde, mundheld.

måske variant af talemåden "Gud giver Alle Liv og Aande og alle Ting", jf. Mau 1879, bind 1, s. 322. Talemåden er et citat fra ApG 17,25. Liv og ånd hentyder til, at Gud ved skabelsen indblæste sin ånde i mennesket, så det blev et levende væsen (jf. 1 Mos 2,7), og til Helligånden.

Variant af bevinget omkvæd i P.A. Heibergs "Vise" (1791): "Enten man ta'er det paa langs eller tværs, / løjerligt er det, som Lüttichaus Vers". At tage noget på langs eller tværs betyder, at betragte det på den ene eller den anden måde. P.A. Heibergs omkvæd var et modsvar til godsejer C.T.F. Lüttichau, der på vers havde polemiseret imod Heiberg i stridskriftet *Fuldkommen Beviis* (1791, s. 58 f.). Lüttichaus vers var ringe og overholdt bl.a. ikke de prosodiske regler.

af.

tykke.

drikkeglas i form som timeglas (anvendt i frimurerloger).

uensartede.

hverken.

beholdt valpladsen; holdt stillingen.

skelne.

sjællænderen.

tiendedelen.

kræver, gør krav på.

Evangelisk-kristelig Psalmebog (1798).

udvikle, styrke troen (hos).

udviklede, styrkede troen (hos).

arbejdet på, fremskyndet.

lagde derved, skønt uafvidende, arbejdet lige tilrette for kirkens modstandere.

undervisningsbog for børn og unge med forklaringer af Luthers lille katekismus.

det afgørende tidspunkt.

i det hele taget.

ukristelig.

hvert at tale som præst.

afgørende tidspunkt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

uden frygt; roligt.

endog; endnu.

komplet, rigtig.

gudstjeneste om eftermiddagen.

opfostrede.

i at spille eller digte i salmetraditionen, der har sin oprindelse i Davids salmer (Salmernes Bog), jf. den harpe- eller citerspille David, 1 Sam 16,15-23 (se f.eks. Nielsen 2010, s. 217-220).

lyder, toner igennem.

digterens, her: B.S. Ingemanns.

her: dybt gribende.

afgrunden, dødsriget.

brist (imperativ pluralis).

Anvendt litteratur

- Balle, Nicolai Edinger (1791) *Lærebog i den Evangelisk-christelige Religion, indrettet til Brug i de danske Skoler*. København
- Brorson, Hans Adolph (1739) "Den yndigste Rose er funden" i *Troens Rare Klenodie, i nogle Aandelige Sange forestillet*, nr. 10. Ribe
- Brorson, Hans Adolph (1765) *Svane-Sang*. København
- *Evangelisk-kristelig Psalmebog, til Brug ved Kirke- og Huus-Andagt* (1798). København
- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Heiberg, P.A. (1884) "Vise. (1791.)" i *Udvalgte Skrifter*, s. 582-584 [1791]. København
- Kingo, Thomas (1674) "Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koors Første Part. Indeholdende 14. Gudelige Morgen- og Aften-Sange, tillige med de 7 Kong Davids Poenitendse-Psalmer sangviis forfattede" i *Samlede Skrifter*, bind 3, s. 3-111, udg. Hans Brix, Paul Diderichsen & F.J. Billeskov Jansen. København
- Kingo, Thomas (1689) "OP Siæl, bryd Søvnens aff" i *Danmarks og Norges Kirkers Forordnede Psalme-Bog. Vinter-Parten. Efter sær Kongel. Befaling, af Salig D. Mort. Luthers, saa og andre Gudfrygtige Lærde Mænds Sange og gamle Kirke-Psalmer sammendragen, og med en stoor Deel til Højtiderne, Søndagene og Fasten igiennem forbedret*, s. 633-637. København
- Luther, Martin (1529) *Der Kleine Catechismus*
- Lüttichau, C.T.F. (1791) *Fuldkommen Beviis, at Hr. Etatsr. Christian Colbiørnsen paa en forhen ubekjendt lovstridig Maade, ved hans Betragtninger over de jyske Proprietairers Tillids-Skrift til Hans kongelige Høihed Kronprindsen, har fornærmet den oplyste Menneskelighed, den borgerlige Frihed og det danske Folk, følgelig og alle de, som have underskrevet og agnosceret Tillids-Skriftets Underskrift*. København
- Mau, E. (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Nielsen, Erik A. (2010) *Thomas Kingo. Barok, enevælde, kristendom. Billed-sprog II*. København
- Pontoppidan, Erik (1737) *Sandhed til Gudfrygtighed, Udi En eenfoldig og efter Muelighed kort, dog tilstrekkelig Forklaring Over Sal. Doct. Mort. Luthers Liden Catechismo, Indeholdende alt det, som den, der vil blive salig, har behov, at vide og giøre. Paa Kongel. allernaadigste Befaling. Til almindelig Brug*. København
- Pontoppidans lærebog, se Pontoppidan, Erik (1737)